Smutný vítěz David

Původ materiálu
Ludmila Míchalová Mikšíková
Pořadí v lekci
14

Téma

David vyhrává jako král, ale prohrává jako otec. Ujištění o Boží blízkosti, i když jsme smutní.

Cíle

——

Děti uslyší pokračování Davidova příběhu, Davidova vina s Bat--šebou se odráží i do jeho rodiny.

——

Děti si mohou uvědomit, jak určité činy mají své následky, které se už v životě nedají vymazat.

——

Děti se dozví příběh o Davidovi jako králi, který zvítězil, ale jeho vítězství bylo smutné, jako otec prohrál, musel bojovat proti vlastnímu synovi. Přesto děti navedeme, jak i v takových situacích hledat útěchu a povzbuzení.

Pro učitele

Výkladové poznámky

Davidovo kralování je popsáno velmi živě a detailně, působí hodně věrohodně. Izraelité nepokládali krále za božskou postavu, ale za obyčejného smrtelníka, který je pomazaný k důležitému úkolu. Davidovi jako králi je propůjčena funkce, která mu ale také může být odňata. Toho si je David vědom, proto má před Abšalomem respekt a jedná obezřetně. Královský úřad byl i zárukou Boží přízně. Po provolání Abšalóma za nového krále je David znejistěn a neví, zda Bůh při něm stojí. Bere vážně i variantu, že novým králem je jeho syn.

Proto z Jeruzaléma utíká a vyčkává, zda mu Bůh opět projeví svou přízeň. David si je vědom své viny.

——

David jako král a David jako otec: Král David zpočátku vzal vážně Nátanovo prorocké slovo o potupě královského domu. Později však již nebere zřetel na Nátanovo varování, že jeho násilnické a intrikánské jednání bude vzorem pro jeho vlastní dům. Přihlíží a nezasahuje proti intrikám a zlu, které se mezitím na královském dvoře doslova zabydlely (kap. 13 a 14). Jako otec je slepý vůči přestupkům vlastních dětí a jeho nevšímavost vede k neposlušnosti a tragédii. Abšalómovým učitelem intrik a politikaření je jeho vlastní otec David.

Abšalóm byl synem princezny Maachy. Narodil se v Chebronu, který byl původním sídlem krále Davida. Chebronští žárlili na prvenství Jeruzaléma. Abšalómovo jméno „Otec pokoje“ souznívá s Šalomounovým jménem „Pokojný“. Jsou to však rivalové. Abšalómův životopis je vypsán v 2S 13, 1n. Dodnes je symbolem zrádce.

——

Stát v bráně: zastávat funkci rozhodčího ve sporech, soudce.

——

Chebron (kral. Hebron): V Chebronu byl David provolán za krále (2S 2,17), nyní Izraelci v Chebronu provolávají za krále Abšalóma. Chebron bylo důležité středisko šesti jihopalestinských kmenů. Abšalóm má důvěru kmenů, které byly dosud Davidovou oporou.

——

Kněží Ebjátar a Sádok se stávají vyzvědači krále Davida. David po nich žádá víc, než smí, a oni dělají víc, než mají, podřizují se jeho vůli. Sádok je dokonce označen za vidoucího, což je titul vyhražený prorokům. Vidoucí měl vyřizovat Boží vůli, ne královu. Měl být na králi nezávislý.

——

Achítofel byl Davidův rádce, proslulý svou moudrostí (1 Pa 27,33), který se přiklonil k Absolómovi. Achítofel věděl, že uposlechnutím Chúšajovy rady skončí Absalomova vzpoura neúspěchem, proto učinil pořízení o svém domě a oběsil se (17,23). Nechtěl „přejít“ do

Davidova tábora, být opět jeho rádcem a tvářit se, jako by se nic nestalo.

——

Chúšaj, druhý důležitý Davidův rádce, zůstal mu věrný. Přijímá Davidovo pověření k lstivému jednání a svou radou nakonec zvrátí Abšalomovu vzpouru.

——

David přijímá zlořečení, není uražen, protože se nejedná o nadávání, ale o obvinění z nevěrnosti smlouvě Hospodinově. Zlořečení není totéž co nadávání. Nadávka protivníka zesměšňuje nebo uráží a vyslovit ji může kdokoli. Kdežto zlořečení je opakem požehnání a nemůže jej právoplatně vyslovit kdokoli, ale jen člověk k tomu pověřený (Dt 28,15-68 aj.) nebo uschopněný určitou výjimečnou životní situací (umírající, pronásledovaný, aj.). Je zapotřebí rozlišovat mezi zlořečením a proklínáním či nadáváním.

Úskalí

Vyprávění o Abšalómově vzpouře a spiknutí nám ukazuje poměry a politikaření na královském dvoře. Vystupuje zde mnoho postav, každá z nich má svoji motivaci a snaží se prosadit svůj prospěch. Příběh tak působí zamotaně a komplikovaně. Musíme si dobře rozmyslet, které postavy v příběhu zmíníme, aby dobře posloužily a dokreslily naše vyprávění a naše téma. Pokud chceme navázat na předchozí Davidův příběh, jeho vinu a její následky, držme se postavy Davida. Abšalómovo chování je vlastně důsledek a zrcadlem toho, jak se chová David. Abšalóm se dobře naučil chodit v poměrech na královském dvoře, našel otcovu slabinu a tu pak využil.

Odkazy

Havel, Tomáš Cyril, Muroňová, Eva: Kříž života. Metodika ke katechezím v postní a velikonoční době. Brno: Kartuzianské nakladatelství, 2010.

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete v on-line verzi úlohy na adrese http://katecheze.evangnet.cz/katecheticke-pripravy/smutny-vitez-david-d….

Pro děti

Předškoláci

Postup a aktivity i s tvořením můžeme použít u všech věkových kategorií. U starších dětí pak jen doplníme otázkami a písněmi vhodnými k jejich věku.

Nejdřív si připravíme scénu pro další vyprávění. Vytvoříme si společně bránu, u brány naše vyprávění začíná i končí. Bránu můžeme vytvořit z barevných šátků jako podklad, společně jí pak dotvoříme kamínky.

Rozprostřeme šátky do tvaru brány, do tvaru U, nejlépe na zemi, tak abychom seděli okolo. Děti hádají, co to je. Až na to přijdou, zeptáme se, kde jim, že brána byla v Jeruzalémě velmi důležitá, bylo to místo, kudy se do města vcházelo i vycházelo. Každý, kdo chtěl do města vstoupit nebo z něj vyjít, musel tudy projít. Bylo to místo, kde se lidé setkávali, ale i místo, kde třeba probíhal soud, nebo se řešily různé spory. Vezmeme košík s kameny a necháme postupně, aby si každé dítě jeden kámen vzalo a bránu dozdobilo nebo dostavělo, a přitom řekne, co si pamatuje z minulého vyprávění o králi Davidovi. Tak se postupně vystřídají všechny děti, každé dítě si položí na bránu svůj kamínek. (Pokud je to vhodné a dětí máme ve skupině málo, začneme tím, že v prvním kole, kdy zdobíme společně bránu, mohou děti jen říci, jaká by to mohla být brána. V dalším kole opakujeme stejným postupem Davidův příběh z minulých hodin.)

Do brány, kterou jsme si připravili, dáme postavu Abšalóma. Buď je to papírová postavička, nebo pokud máme, biblická postava nebo loutka. Měl by to být mladík s kadeřavými vlasy. Zde začneme naše vyprávění, o tom jak Abšalóm promlouval k lidem a vlastně lidi nabádal proti svému otci Davidovi. Naše vyprávění pak u brány i zakončíme, do prázdné brány, kde dřív sedával Abšalóm, přichází postava Davida, který se vrací zpět do Jeruzaléma. Jeho postava je ale smutná, opět použijeme buď papírovou postavičku Davida, nebo biblickou postavu, která má na hlavě korunu a v ruce hůl a je sehnutý. David je smutný a má k tomu dobrý důvod, zůstala mu sice královská koruna, ale jeho vlastní syn se postavil proti němu a byl zabit. David se smutkem poznává, co všechno způsobil. Nechoval se vždycky dobře, způsobil zlo, které už nešlo vzít zpět, a tak dal i svým dětem špatný příklad. David se vrací domů jako smutný vítěz.

Vyzveme děti, aby napodobily, jak takový smutný David jde domů, jak prochází zpátky branou. Pak je vyzveme, aby ukázaly, jak vypadají, když jsou smutné ony. Děti to mohou předvést celým tělem. Zeptáme se, kdy byly smutné, a co se jim stalo. Společně se zamyslíme nad tím, když jsme smutní, co nám pomůže, co bychom chtěli slyšet, co by nás povzbudilo. Pak se zamyslíme nad tím, co bychom řekli kamarádovi nebo někomu, koho vidíme, že je smutný, čím bychom ho povzbudili. Každé dítě může říct konkrétní příklad.

K tomuto přání na povzbuzení můžeme vyrobit přáníčko. Přání vyrobíme z tvrdého papíru, na něj vytvoříme z barevných papírů obraz brány a dovnitř pak za děti napíšeme přání, které si děti vymyslí. Podle šikovností dětí bránu vyrobíme z připravených nastříhaných proužků barevného papíru a děti si bránu pak jen sestaví a slepí, a pak domalují a dotvoří pastelkami či fixami, nebo jí jen jednoduše namalují. Vytvořené přání můžeme použít i jako pohled, který s dětmi dopíšeme a pošleme někomu jako překvapení. Může to být pohled pro někoho z okolí nebo ze sboru, o kom víme, že potřebuje povzbudit nebo potěšit.

Vytvořená přáníčka položíme do brány a sedneme si do kruhu kolem ní, v bráně stále ještě necháme postavu Davida, zeptáme se dětí, co by řekly Davidovi? Jak by ho mohly potěšit? Na závěr můžeme u postavy Davida zapálit svíčku a říci dětem, že i když byl David smutný a měl k tomu vážně důvod, tak ho Bůh neopustil. A že i když jsme my smutní, tak je Bůh s námi a svítí nám na cestu jako ta svíčka a je nám nablízku. Setkání zakončíme modlitbou a povzbuzením o Boží blízkosti, i když jsme smutní. Tuto aktivitu se svíčkou a závěrečnou modlitbou můžeme zařadit také hned po vyprávění, obzvláště pokud jsme v časové tísni. A teprve poté vyrábět přáníčka, podle času.

Pomůcky Tři šátky (nejlépe hnědé), košík s kamínky, postavička z papíru nebo biblická postava Abšalóma a Davida, obraz stromu (můžeme použít i větev), tvrdé papíry ve velikosti pohlednice, barevné papíry, lepidlo, pastelky, fixy, svíčka.

Mladší školní děti

I zde můžeme využít stavění brány jako u předškoláků. Další možnost je, časově méně náročná, že začneme rovnou bránou, kterou si sami připravíme a řekneme, že dnešní příběh začíná u brány, kterou máme před sebou. V tomto okamžiku řekneme dětem, že pro ně máme překvapení, které souvisí s Davidovým pokáním. Minule jsme si povídali o Davidově vině a následné lítosti. Připravíme si misku s popelem, kterou necháme kolovat, aby si ji děti prohlédly, můžou hádat, co to je. Ptáme se, z čeho popel vlastně vzniká. Zdůrazníme, že když se podíváme na popel, tak už většinou nezjistíme, z čeho je, jestli ze dřeva, papíru, látky. To, co je jednou spálené, už nikdy nezíská opět svůj původní tvar, barvu, ani vůni. Je to pryč, zbude jen popel.

Když lidé chtěli ukázat, že něčeho litují, nebo že se jim stalo něco, co už nejde napravit a vzít zpět, tak si sypali na hlavu právě popel. Ještě jednou ukážeme popel a vysvětlíme, že popel vyjadřuje pomíjivost a taky to, že některé věci, které pokazíme, řekneme nebo něčím ublížíme, už prostě nejdou vzít zpět, nejdou napravit. Právě proto si lidé sypali na hlavu popel. Něco jsem zkazil, ale chci se napravit, toužím po tom být lepší, dostat novou šanci. Davidův příběh

je pro nás příkladem, ale ne v tom, že máme dělat špatné věci a nárokovat si věci, které nám vlastně nepatří, ale jak se zachovat, když si uvědomíme vinu, kterou neseme. David si svoji vinu uvědomil, dokonce několikrát a litoval toho. Sypal si na hlavu popel a chtěl se napravit, prosil Boha o odpuštění. Dobře to líčí žalm 51: Stvoř ve mně, Bože, čisté srdce a v mém nitru obnov pevného ducha. Davidův příběh pokračuje dál a ten popel, který položíme k bráně, nám připomíná, že David způsobil něco, co už nešlo napravit, a co mělo dopad a vliv i na celou jeho rodinu.

V tomto okamžiku, jakmile jsme si nachystali bránu a popel, začneme s vyprávěním a do brány dáme postavu Abšalóma.

Vyprávění

David vypráví: Bůh mi požehnal a dal mi mnoho dětí, mezi mými syny vyniká Abšalóm. Je to mladík velmi krásný, s kadeřavými vlasy, je i velmi chytrý. Doneslo se mi, co začal můj syn provádět, prý sedává u brány Jeruzaléma. Touto branou lidé do města vchází i z města vychází, takže Abšalóma nikdo nemine. Sedává tam, jako by byl nějaký soudce a vykřikuje na ostatní:

„Kdybych já byl soudce a nový král, tak bych každého soudil spravedlivě a každého bych vyslechl, ne jako můj otec David!“ Zarmoutilo mě to, když jsem ta slova slyšel, ale je to přeci jen mladík, snad mu dojde, že život ani svět není tak jednoduchý a černobílý. Nechal jsem ho být.

Jednou za mnou Abšalóm přišel a žádal mě, abych ho propustil, že chce jít do Chebronu, kde se chce modlit k Bohu. Jasně, že jsem ho pustil, měl jsem radost z jeho rozhodnutí. Ten kdo touží sloužit Bohu, chce se stát lepším člověkem. Jenže Abšalóm mě oklamal, zradil mě, a jakmile dorazil do Chebronu, nechal po celé zemi vyhlásit, že je novým králem. Lidé se za novým králem začali scházet, a to i z dalekých krajů. Dokonce za ním odešel i můj nejlepší rádce Achítofel. Co teď? Copak mě už Bůh opustil a už mi nežehná, je snad Abšalóm skutečně vyvolený k tomu, aby byl králem? Byl jsme bezradný i zoufalý zároveň, ale musel jsem jednat, tak jsem uprchl z královského paláce z Jeruzaléma i se všemi, kteří mi zůstali věrní. Vydali jsme se do pouště, kde jsme vyčkávali, co se bude dít. Své nejvěrnější služebníky: kněze Sádoka a rádce Chúšaje jsem ale poslal prozřetelně zpět. Zůstali mi věrní a mohl jsem se na ně spolehnout. Stali se na královském dvoře u mého vlastního syna špehy.

Abšalóm skutečně do Jeruzaléma dorazil jako nový král, byla to doba, kdy se jasně ukázalo,

kdo mi zůstal věrný, a kdo naopak touží po novém mladém králi. Abšalóm musel jednat, věděl, že nebude moci pořádně vládnout, dokud mu někde budu stát za zády. A tak svolal své rádce a žádal o radu, co má dělat. Toužil po mé smrti. Nejprve mu radil Achítofel, můj bývalý nejlepší rádce:

„Králi sám se ještě dnešní noci vydám s vojáky, Davida dostihnu, v noci jej přepadneme a zabijeme. Všichni, kteří šli s ním, budou zmatení a smutní, ale uvidíš, že se k tobě přidají. Nic jiného jim nezbude.“

Achítofelova rada byla moudrá, jako vždy. Ale pro mé štěstí, Abšalómovi radil i Chúšaj:

„Králi, Tvůj otec David, je stále výborný válečník, jen tak lehce se nevzdá. Na to, abys jej porazil se pořádně připrav, svolej všechny lidi, kteří jsou ti věrní, a teprve potom vyraz a bojuj se svým otcem. Uvidíš, že jej porazíš, sám se vydej do boje, jako statečný bojovník. Padneme na něj jako rosa na pole a bude úplně zdrcen a poražen on i všichni jeho věrní.“

Jakmile Abšalóm uslyšel tuto radu, líbila se mu, zněla jako jistá výhra.

A tak jsme se připravovali na bitvu, Abšalóm i já. Špehové mi totiž přinesli nejnovější zprávy ze dvora, takže jsem měl čas, se na vše připravit. Syn měl bojoval se svým otcem. Abšalóm proti mně.

K bitvě skutečně došlo, ale ještě dříve než jsem propustil své vojáky do boje, prosil jsme je:

„Uchraňte prosím mého syna, nechte ho na živu!“

K bitvě došlo v Efrajimském lese, já sám jsem se bitvy neúčastnil, na co by byla výhra mého lidu, kdybych padl? Mí bojovníci byli stateční a vyhrávali, takže Abšalóm před nimi musel prchat. A pak se všechno seběhlo tak náhle. Abšalómovy kadeře, jeho chlouba, se mu staly osudnými. Svými vlasy se zachytil o větve jednoho posvátného stromu, takže visel mezi nebem a zemí jako oběšenec, ale stále byl na živu. Joáb, můj vrchní velitel neuposlechl mého rozkazu a Abšalóma bez milosti zabil. Tím celá bitva skončila a já jsem zvítězil.

Ano, vyhrál jsem i všechen můj věrný lid, který zůstal při mě, ale jak těžká ta výhra pro mě je. Vrátil jsem se do Jeruzaléma jako vítěz, opět jako právoplatný král, byl jsem

ale velmi smutný. Jako král jsem zvítězil, ale jako otec prohrál. Vrátil jsem se do té samé brány, kde sedával můj syn, ale už ho tam nikdy nenajdu.

Vyprávění ukončíme tím, že dáme postavu Davida zpět do brány, postava Abšalóma visí na stromě mimo bránu.

Po vyprávění můžeme postupovat stejně jako s mladšími dětmi. Při přemýšlení nad tím, kdy jsme byli smutní my, a jak my prožíváme smutek, můžeme zazpívat píseň Odpusť (SV 233). A společně se zamyslet nad tím, o co vlastně prosíme. Co může být důvod našeho smutku, například i to, když druhým ublížíme.

Při výrobě přáníček k povzbuzení nebo pohledů se dá použít popel, který jsme vzali sebou. Na tvrdý papír lepidlem namalujeme nebo obtáhneme lepidlem v tyčce obrys brány, a tu pak vysypeme popelem, takže nám vznikne brána z popela. Zbytek popelu setřepeme na stranu, obrázek pak musíme zafixovat lakem (např. na vlasy), jinak by se nám rozmazal. Pohlednice, pokud použijeme popel, můžeme vyrobit z barevného tvrdého papíru.

Pomůcky Stejně jako u předškoláků a navíc misku s popelem a lak na zafixování obrázku.

Starší školní děti

Postupujeme stejně jako u mladších školních dětí. U starších dětí už více můžeme reflektovat a zamyslet se nad tím, proč měl Davidův hřích i dopad na jeho rodinu. Ukážeme Davida víc jako intrikáře, který jednal s vypočítavostí. Poukážeme na jeho nevšímavost a lhostejnost vůči vlastním dětem, která se mu pak vymstila. Navedeme děti na souvislost toho, jak to chodilo na královském dvoře za Davida a na politiku a politické intriky, které se dějí i dnes.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Dej, ať se navrátí, radost ze spásy mojí. (Ž 51)

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. U Davida navrhujeme Bůh je záštita má, s ním nemusím se bát (refrén písně SV 23).

Okénko do bohoslužeb

Pokud nepoužijeme popel během výkladu v nedělní škole, už zde by se dala aktivita s popelem uvést a zároveň navázat na minulé vyprávění, viz mladší školní děti. Misku s popelem si pak děti jen odnesou s sebou a použijí ji ve vyprávění pro doplnění příběhu. Taky můžeme v bohoslužbách uvést, o čem si dnes děti budou vyprávět, a představit dvě postavy z vyprávění, Abšalóma a Davida. Postavy dětem předáme, aby je mohly použít při vyprávění. Taky by se dala dětem předat větší větev a nalákat je na příběh tím, že jim slíbíme, že právě tahle větev sehraje v příběhu důležitou roli a děti, až se vrátí zpátky na bohoslužbu, ostatním prozradí, jakou.

Modlitba

Pane Bože, David byl smutný, pokazil něco, co už nešlo napravit. I my jsme někdy smutní, i nám se někdy nedaří. Taky my způsobujeme svým blízkým a ostatním lidem bolest a smutek. Je nám to líto. Chceme ve svém smutku potkat tebe, chceme se o tebe opřít a najít v sobě sílu k nápravě. Ukazuj nám prosím cestu odpuštění, cestu, která vede ze smutku k radosti, k tvojí radosti. Amen.

Odkaz na píseň
Před tvou tváří, Pane, nemám vůbec nic
Jednou budem dál, jednou budem dál, já vím
Ovečky (SV198)
Odpusť, že dnes tak jako včera
Ježíši, Pane můj (BTS39)
Cílová skupina
Mladší školní
Předškolní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami II (Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi)
Biblický odkaz (kat)
2 Samuelova 15,1–19,44